

Голіна О. В.,

здобувач кафедри господарського права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМИ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН ІЗ НАДАННЯ ПОСЛУГ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню проблем спеціалізації господарсько-правового регулювання договірних відносин із надання послуг. У роботі з'ясовано фактори, що її обумовлюють, а також запропоновано напрями подальшої диференціації, конкретизації та уніфікації господарсько-договірного регулювання сфери послуг.

Ключові слова: спеціалізація, господарсько-правове регулювання, диференціація, уніфікація, договір про надання послуг.

Постановка проблеми. Кожен суб'єкт господарювання для забезпечення організації та функціонування своєї діяльності постійно стикається з необхідністю отримання тих чи інших послуг, надання яких опосередковується через договірні конструкції. Прискорені темпи розвитку сфери послуг, розширення їх номенклатури за рахунок появи нових різновидів послуг, зростаючий попит на послуги в усіх сферах суспільного виробництва, а також недосконалість регулятивних можливостей, наявних у законодавчих актах юридичних норм, зумовлюють процеси трансформації і модернізації господарського договірного законодавства.

Проблемам спеціалізації правового регулювання переважно присвячувалися роботи теоретиків права, таких як С.С. Алексєєв, П.М. Рабінович, Г.Г. Шмельова та інші. Питання спеціалізації правового регулювання господарських відносин, у тому числі договірному характеру, досліджували О.А. Беляневич, В.С. Мілаш, В.В. Резнікова, О.П. Подцерковний, В.М. Коваль та інші вчені. Правові режими окремих видів послуг були предметом дослідження О.В. Сукманової, Н.В. Дроздової, К.В. Масляєвої та інших науковців. Однак, незважаючи на беззаперечну актуальність зазначеної проблематики, у науці господарського права відсутні комплексні наукові розробки у сфері господарсько-правового регулювання договірних відносин щодо надання послуг, одним із ключових питань якого є процеси його спеціалізації. Тому **метою дослідження** є визначення сутності та особливостей спеціалізації господарсько-правового регулювання договірних відносин із надання послуг, з'ясування чинників, що її обумовлюють, а також вироблення пропозицій щодо удосконалення господарсько-правового регулювання договорів у сфері послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження. У правовій науці виокремлюються 3 основні форми спеціалізації в праві: 1) предметна та функціональна диференціація (розгалуження нормативного змісту правового регулювання); 2) конкретизація (деталізація змісту нормативного регулювання); 3) інтеграція/уніфікація (узагальнення регламентації того спільного, що притаманне певним групам суспільних відносин) [1, с. 9]. О.А. Беляневич зазначає, що «функціональна спеціалізація у сфері господарського договірного права виявляється в «розподілі навантаження» як між нормами однієї галузевої належності (загальними нормами, що регулюють порядок укладення, зміни, розірвання господарських договорів, їх зміст, виконання тощо, та спеціальними нормами, що регулюють окремі види господарських договорів із врахуванням їх специфіки), так і з нормами цивільного

права (загальними положеннями про договори, зобов'язання) [2, с. 66]. У теорії права діє правило «*lex specialis derogat lex generali*» (спеціальний закон скасовує загальний закон), проте іноді на практиці його важко правильно застосувати через відсутність чіткого законодавчого визначення та відмежування загальних і спеціальних норм, відсутність відповідних науково-методологічних розробок. На переконання В.М. Ковалю, згадане правило застосовується «тільки у випадках, коли сфери дії конкуруючих правових норм співвідносяться як рід і вид, при цьому вид цілком охоплюється родом» [3]. В.В. Бойко стверджує, що спеціальні норми покликані фіксувати винятки, додаткові умови реалізації, межі дії певних прав та здійснення обов'язків, особливий суб'єктний склад правовідносин [4, с. 5]. А.В. Міцкевич називає спеціальними норми, які передбачають визначені законом винятки із загального правила для особливих випадків [5, с. 227], однак такі визначення не дають можливості однозначно визначити й розмежувати сфери впливу норм цивільного та господарського права на договірні відносини з надання послуг. В.С. Мілаш дуже точно акцентує увагу на тому, що цивільно-договірне регулювання – це форма саморегулювання; основу господарсько-договірного регулювання утворює саморегулювання, яке, однак, доповнюється законодавчим нормуванням відносин, що набувають договірної форми (у визначених законом межах) [6, с. 233]. Дослідник переконана, що функціональна спеціалізація надасть змогу на підставі системних ознак здійснити уніфікацію і диференціацію правового регулювання господарсько-договірних відносин [7, с. 11]. О.П. Подцерковний дотримується думки, що «коли йдеться про співвідношення загальних і спеціальних норм, мається на увазі конкуренція загальних норм саме зі спеціально особливими, а не спеціально деталізованими» [8, с. 35]. П.М. Рабінович та Г.Г. Шмельова називають конкретизацію діяльністю відповідних державних органів зі зменшення обсягу понять юридичної норми на основі розширення їх змісту [8, с. 32], акцентуючи увагу на тому, що слід відмежовувати конкретизацію від деталізації [8, с. 31]. З останньою тезою достатньо важко погодитися. Адже, підсумовуючи різні підходи до з'ясування змісту форм спеціалізації, можна визначити, що конкретизація (деталізація) – це більш докладне регулювання різних аспектів одних і тих самих відносин, а диференціація передбачає визначення шляхом додаткової правотворчості певних особливостей, відмінних від загального регулювання. Необхідність диференціації виникає тоді, коли суто господарські правовідносини не знаходять свого спеціального врегулювання.

О.А. Беляневич влучно зазначає, що розташування норм про правочини в Цивільному кодексі України (далі – ЦК) є прикладом правової інтеграції (уніфікації), тому що поняття правочину як дії, спрямованої на виникнення, зміну чи припинення правовідносин, є абстракцією найвищого рівня, що дає можливість «економити» законодавчий матеріал і не подавати щоразу «для цілей» того чи іншого нормативно-правового акта визначення терміна «правочин» («угода») [2, с. 67]. Водночас науковець зауважує, що «можливості уні-

фікованого регулювання господарських договорів нормами ЦК України об'єктивно обмежені» [2, с. 70]. У Господарському кодексі України (далі – ГК) [10] визначено, що він встановлює саме особливості регулювання майнових відносин у сфері господарювання, а основу такого регулювання становить ЦК України [11]. Цей висновок ґрунтується на відповідних положеннях законодавства: у ч. 2 ст. 9 ЦК України визначено, що законом можуть бути передбачені особливості регулювання майнових відносин у сфері господарювання; згідно із ч. 2 ст. 4 ГК України особливості регулювання майнових відносин суб'єктів господарювання визначаються ГК України; відповідно до ч. 1 ст. 175 ГК України майнові зобов'язання, які виникають між учасниками господарських відносин, регулюються ЦК України з урахуванням особливостей, передбачених ГК України; за ч. 7 ст. 179 ГК України господарські договори укладаються за правилами, встановленими ЦК України з урахуванням особливостей, передбачених цим кодексом, іншими нормативно-правовими актами щодо окремих видів договорів. Пленум Вищого господарського суду України з приводу співвідношення норм ЦК України та ГК України у своїй постанові від 29 травня 2013 р. № 12 «Про деякі питання практики застосування законодавства про оренду (найм) майна» зазначив, що «ЦК України встановлені загальні положення про найм (оренду), а особливості регулювання майнових правовідносин, які виникають між суб'єктами господарювання і пов'язані з укладенням, виконанням та припиненням договорів оренди, передбачені ГК України. Отже, якщо останній не містить таких особливостей, то застосовуються відповідні положення ЦК України». Крім того, періодично в спеціальних положеннях ГК містяться норми, що відсилають до договірних конструкцій ЦК України. Так, відповідно до ч. 4 ст. 294 ГК України до регулювання відносин, що впливають зі зберігання товарів за договором складського зберігання, застосовуються відповідні положення ЦК України; за ч. 2 ст. 350 ГК України загальні умови та порядок здійснення факторингових операцій визначаються ЦК України. Однак проблема залишається, оскільки спеціальне регулювання більшості господарських договорів у сфері послуг просто відсутнє, тому й постає питання розв'язання дискусії щодо співвідношення загальних і спеціальних норм ГК України та ЦК України під час укладення і виконання не закріплених у ГК України договорів послуг; вдосконалення правової бази цих договорів шляхом конкретизації нормативних приписів; модифікації тих спеціальних конструкцій договорів про надання послуг, що закріплені в ГК України. Саме тому варто погодитися з О.П. Подцерковним, який вважає за доцільне передбачити в ГК України правило, подібне до встановленого в Перехідному законі до Торговельного уложення Німеччини: «Норми ЦК України застосовуються у сфері господарювання остільки, оскільки норми ГК України не передбачають іншого» [8, с. 41]. Таке нормативне положення закладає основу прийняття ГК України як основного та спеціального правового акта в регулюванні суто господарських договірних відносин у сфері послуг, усуваючи проблему розмежування сфери застосування двох кодексів.

Отже, вважаємо, що спеціалізація господарсько-правового регулювання договірних відносин, пов'язаних із наданням послуг, полягає в створенні правових режимів окремих договорів, що опосередковують різні сегменти ринку послуг, шляхом диференціації спеціальних господарських норм і суто приватних цивільних норм, що закріплюють відповідні договірні моделі у сфері послуг, а також шляхом конкретизації власне господарсько-правових норм у зазначеній царині. Такі правові режими надання відповідних послуг мають оптимально поєднувати приватні й загальносуспільні інтереси, враховувати специфіку кон-

кретного виду послуг, що обумовлюватиме більший чи менший регулюючий ступінь впливу держави на суб'єктів господарювання у сфері надання послуг.

Формування правових режимів окремих галузевих ринків послуг є невід'ємним елементом державної економічної політики, яка спрямована на створення найбільш сприятливих умов для укладення господарських договорів із надання послуг і полягає в запровадженні певних господарсько-правових заходів державного впливу, дотримання яких є обов'язковим під час здійснення відповідної підприємницької діяльності у сфері послуг. Дотримання правових режимів послуг відповідними суб'єктами господарювання є умовами їхньої участі в господарсько-договірних відносинах із надання послуг. Під час державного регулювання в межах ринку послуг можуть застосовуватися методи максимального, середнього та мінімального впливу держави на відповідні відносини з надання послуг, при цьому максимального впливу зазнають ринки банківських, страхових та інвестиційних послуг, ринок телекомунікаційних послуг та послуг із перевезення вантажів, тобто галузі, де існує необхідність максимально захистити публічний інтерес держави, забезпечивши по суті її фінансову безпеку і стабільність, а також галузі послуг, які мають істотну соціальну значущість або які надаються суб'єктами, що займають монопольне становище на ринку. Середнього впливу зазнають посередницькі послуги, серед яких можна виділити брокерські послуги, туристичні послуги. А от мінімальний вплив держава здійснює на сферу інформаційних, рекламних послуг. Проте варто зауважити, що межа між приватними і публічними інтересами у сфері послуг, а відповідно, і ступінь впливу держави на ці господарсько-правові відносини постійно корегується, а отже, і змінюється ступінь свободи учасників господарсько-договірних відносин із надання послуг. Серед основних недоліків процесу формування правових режимів послуг можна виокремити такі: 1) у чинному законодавстві щодо ринку послуг не передбачено застосування такого засобу державного регулювання, як надання різних пільг, дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій; 2) не визначено стандарти таких послуг, як фінансові, посередницькі, рекламні та більшість інформаційних (щодо телекомунікаційних послуг стандарти визначено, але вони є застарілими), хоча якість послуги є обов'язковою умовою будь-якого господарського договору із надання послуг; 3) не передбачено чіткого переліку тих послуг, щодо яких застосовується державне замовлення, хоча державне замовлення, зокрема у сфері фінансових послуг та послуг, пов'язаних із трансфером технологій, сприятиме стимулюванню надання конкурентоспроможних послуг на світовому ринку, підвищенню відповідальності виробників послуг за якість наданих послуг, зростанню технологічності виробництва, а відповідно, й економіки держави в цілому.

Усі господарсько-правові засоби державного регулювання, що застосовуються до сфери послуг, розміщені в спеціальному господарському законодавстві, що по суті є свідченням фактичної диференціації та одночасно фактором подальшої диференціації господарсько-правового регулювання договірних відносин. Ці засоби формують правове підґрунтя укладання господарських договорів із надання послуг.

Серед недоліків правового регулювання договірних відносин із надання послуг можна виокремити такі: відсутність у ГК України визначення господарського договору про надання послуг, дублювання норм ЦК України без встановлення особливостей, що притаманні сфері господарювання, безсистемність норм щодо окремих договорів послуг, «розірвання» загальних положень про договори зі спеціальними нормами про окремі види договорів, відсутність договірного оформлення низки важ-

ливих для суспільного обороту послуг, інертність у реагуванні на появу нових сегментів ринкової кон'юнктури. У цьому зв'язку в науці існує думка, що «ГК України потребує не лише змістовних, а й структурних змін <...> варто чітко поділити норми ГК України (і, відповідно, його статті) на дві частини – Загальну і Особливу» [12, с. 16], при цьому останню, на думку О.А. Белянич, «утворюють спеціальні деталізовані норми ГК України та інших нормативно-правових актів про окремі види договорів, що є проявом правової конкретизації» [1, с. 10]. Ця пропозиція заслуговує на увагу, оскільки її втілення дозволить вирішити багато існуючих колізій в аспекті існування різних підходів до визначення норм ГК України, ЦК України та інших законів як загальних або спеціальних та їх співвідношення. На нашу думку, доцільно доповнити ГК України окремою главою під назвою «Господарські договори про надання послуг», у якій варто надати більш коректне з точки зору юридичної техніки визначення господарсько-правової послуги, визначення господарського договору про надання послуг, закріпити його істотні умови, порядок укладення, виконання та відповідальності сторін із подальшою конкретизацією цих питань у главах, присвячених окремим видам договорів послуг.

На сьогодні у ГК України регулюються такі види послуг: зберігання в товарному складі (ст. 294 ГК України); комерційне посередництво (ст. ст. 295–305 ГК України); перевезення вантажів (ст. ст. 306–316 ГК України); фінансове посередництво (ст. ст. 333, 339–349 ГК України); факторинг (ст. 350 ГК України); страхування (ст. ст. 352–355 ГК України); посередництво в здійсненні операцій із цінними паперами (ст. ст. 356–359 ГК України); аудиторська діяльність (ст. ст. 362–365 ГК України); проте організація норм, що передбачають регулювання відповідних послуг, і сам характер правового регулювання договорів послуг носить несистемний характер. Як бачимо, у ГК України відсутнє договірне регулювання телекомунікаційних, рекламних послуг, більшості інформаційних, послуг, пов'язаних із трансфером, з обслуговуванням технологій, електронних послуг тощо. Варто погодитися з В.С. Мілаш, яка зауважує, що наявне різноманіття господарських відносин, що набувають договірних форм, та потреба врахування їх особливостей (специфіки) безпосередньо зумовлює потребу в систематизації господарських договорів як необхідного кроку на шляху поглиблення процесів правової спеціалізації [13, с. 268]. На особливу увагу заслуговує питання договірної забезпечення електронних послуг, що наразі активно розвивається у вигляді появи електронного банкінгу, маркетингу, страхування, електронних брокерських послуг [14, с. 67]. На законодавчому рівні відсутнє визначення й особливості надання електронної послуги та окремих її різновидів, що, на нашу думку, об'єктивно зумовлює потребу удосконалення шляхом доповнення окремим розділом прийнятого в першому читанні 3 червня 2014 р. Закону України «Про електронну комерцію».

Проаналізуємо деякі аспекти господарсько-правового регулювання договірних відносин із надання послуг. Згідно із ч. 2 ст. 305 ГК України до агентських відносин можуть застосовуватися відповідні положення ЦК України, якими регулюються відносини доручення. Таке формулювання обмежує використання в господарських посередницьких відносинах конструкції договору комісії, передбаченого ЦК України. Крім того, відповідно до ч. 1 ст. 297 ГК України комерційне посередництво здійснюється шляхом укладення агентського договору, за яким одна сторона (комерційний агент) зобов'язується надати послуги другій стороні (суб'єкту, якого представляє агент) в укладенні угод чи сприяти їх укладенню (надання фактичних послуг) від імені цього суб'єкта і за його рахунок. Така договірна конструкція дуже

щільно межує з комерційним представництвом (ч. 1 ст. 243 ЦК України) саме через вказівку, що агент діє не від свого імені, а від імені суб'єкта, якого представляє. В.В. Резнікова вказує, що визначення законодавцем комерційного посередництва практично збігається з визначенням комерційного представництва [15, с. 66]. Науковець зазначає, що «посередництво – це діяльність від власного імені посередника. Цю ознаку можна використати як основний критерій для відмежування посередництва від представництва, оскільки останнє, за загальним правилом, здійснюється від імені довірителя» [15, с. 68]. Управління майном як різновид посередницьких послуг знайшов своє закріплення лише в ЦК України (ст. ст. 1029–1045 ЦК України), тоді як договір консигнації не врегульовано ні в ЦК України, ні в ГК України.

У ч. 6 ст. 306 ГК України визначено, що відносини, пов'язані з перевезенням пасажирів та багажу, регулюються ЦК України та іншими нормативно-правовими актами, а отже, сам ГК України визначає сферу свого застосування – це перевезення вантажів. Тому видається цілком логічним із метою диференціації господарсько-правового регулювання виключити із ЦК України такі суто господарські договори послуг, як договір перевезення вантажів, а також транспортного експедирування. Керуючись слушною, на наш погляд, тезою В.С. Щербини щодо «вилучення норм «господарсько-правового спрямування» із чинного ЦК України і включення їх до ГК України» [12, с. 15], вважаємо, що факторинг як специфічну договірну конструкцію саме господарського права також доцільно закріпити саме в спеціальних нормах ГК України, відповідно вилучивши їх із ЦК України. Такої самої позиції дотримуються В.М. Коваль [16, с. 84] та О.П. Подцерковний [8, с. 41].

Висновки. Грунтуючись на викладеному, можна визначити чинники, що викликають потребу в поглибленні процесів спеціалізації господарсько-правового регулювання договірних відносин у сфері послуг. Такими факторами є специфіка об'єктів господарських договорів про надання послуг (це послуги як дії, спрямовані на створення «корисного ефекту»), однією з основних характеристик яких є те, що діяльність послугодавця не втілюється в речовому результаті; специфіка суб'єктів господарських договорів, які виступають джерелом послуги; наявність публічної компоненти в господарсько-договірних відносинах із надання послуг (необхідність захисту публічного порядку під час укладення, виконання господарських договорів у сфері послуг має забезпечуватися передбаченням у законодавстві більш «жорстких» правил щодо підприємців, підвищеною відповідальністю за порушення договірних зобов'язань порівняно з наданням послуг у межах приватного права); урізноманітнення та ускладнення послуг, які потребують специфічного договірного оформлення (послуги, пов'язані з трансфером та обслуговуванням технологій, електронні послуги); обмежена дія принципу свободи договору у сфері господарювання (встановлені державою правові режими договорів із надання послуг обов'язково мають враховувати загальносуспільні потреби, унаслідок чого на законодавчому рівні повинні бути закріплені основні договірні моделі послуг з імперативно визначеними засобами регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання). Диференціація правового впливу ГК України та ЦК України на договірні відносини у сфері послуг, що складаються під час здійснення господарської діяльності, має здійснюватися за таким принципом: норми ЦК України застосовуються у сфері господарювання лише тією мірою, у якій норми ГК України не передбачають іншого, при цьому варто внести суттєві зміни до ГК України шляхом виокремлення в його структурі Особливої частини, у якій визначатимуться та конкретизуватимуться особливості договірних моделей послуг у зазначеній царині. По-

ступове поглиблення спеціалізації господарського договірної законодавства у сфері надання послуг має здійснюватися за такими напрямками: 1) систематизація господарсько-договірних норм, що регулюють надання послуг, доповнення ГК України іншими видами договорів із надання послуг, що досі не передбачені в чинному законодавстві; 2) вдосконалення існуючої регламентації договірних відносин у сфері послуг шляхом встановлення істотних умов та особливостей укладення й виконання окремих видів (підвидів) договорів із надання послуг; 3) розробка та прийняття типових та примірних договорів про надання послуг (серед примірних договорів можна назвати Примірний договір фінансового лізингу, затверджений Наказом Міністерства України у справах науки і технологій від 3 березня 1998 р.) [17]. Прийняття примірних договорів фактично спрощує процес узгодження умов договору завдяки наявності рекомендованого переліку базових умов, які можна змінювати або доповнювати, проте гострої потреби в їх розробці немає, на відміну від типових договорів. Так, у сфері посередницьких послуг на сьогодні існує Типовий договір андеррайтингу, форма якого затверджена Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 18 вересня 2012 р. [18], Типовий договір довірчого товариства з довірцем майна, затверджений Наказом Фонду державного майна України, Міністерства фінансів України та Антимонопольного комітету України від 30 серпня 1995 р. [19]. Розробка типових договорів із надання послуг сприятиме захисту як публічних, так і приватних інтересів учасників відповідних договірних відносин, оскільки в них окреслюватиметься перелік обов'язкових для сторін умов, завдяки чому забезпечуватиметься відкритість та прозорість змісту договору, що має значення насамперед для споживачів послуг, а також гарантуватиметься передбачуваність наслідків укладення цих договорів. Прийняття типових договорів може бути доцільним у сфері фінансових послуг, телекомунікаційних послуг, послуг, пов'язаних із трансфером та обслуговуванням технологій, оскільки ці сфери пов'язані із фінансовою безпекою держави та мають особливу соціальну значущість; 4) прийняття окремих законодавчих актів щодо регулювання господарської діяльності, пов'язаної з наданням окремих видів послуг.

Література:

1. Беляневич О.А. Теоретичні проблеми господарського договірної права : автореферат дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.04 «господарське право; господарсько-процесуальне право» / О.А. Беляневич. – К. : Б. в., 2006. – 34 с.
2. Беляневич О. Про спеціалізацію в правовому регулюванні господарських договірних відносин / О. Беляневич // Право України. – 2010. – 8. – С. 64–71.
3. Коваль В. Вирішення колізій між загальними положеннями Господарського кодексу про договори, зобов'язання та відповідальність і положеннями Цивільного кодексу про окремі види зобов'язань / В. Коваль // Віче. – 2011. – № 18. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.viche.info/journal/2707/.
4. Бойко В.В. Загальнотеоретична характеристика спеціальної правової норми та її конкуренції із загальною нормою / В.В. Бойко // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2013. – № 1(7). – С. 1–13.
5. Общая теория государства и права. Академический курс : в 2-х т. / под ред. проф. М.Н. Марченко. – М. : Издательство «Зерцало», 1998. – Т. 2 : Теория права. – 1998. – 640 с.
6. Мілаш В.С. Комерційний договір у господарському праві: теоретичні проблеми становлення та розвитку : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / В.С. Мілаш. – Х. : Б. в., 2008. – 430 с.
7. Мілаш В.С. Комерційний договір у господарському праві: теоретичні проблеми становлення та розвитку : автореферат дис. ... докт.

- юрид. наук : 12.00.04 «Господарське право, господарсько-процесуальне право» / В.С. Мілаш. – Х. : Б. в., 2008. – 40 с.
8. Подцерковний О.П. Загальні та спеціальні норми: проблеми виявлення та вирішення конкуренції / О.П. Подцерковний // Вісник господарського судочинства. – 2009. – № 6. – С. 34–43.
 9. Рабинович П.М. Конкретизація правових норм: общетеоретические проблемы / П.М. Рабинович, Г.Г. Шмелева // Известия Высших учебных заведений. Серия «Правоведение». – 1985. – № 6. – С. 31–39.
 10. Господарський кодекс України : затверджений Законом України від 16 січня 2003 р. від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18–22. – Ст. 144.
 11. Цивільний кодекс України : затверджений Законом України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40–44. – Ст. 356.
 12. Щербина В. Деякі проблеми удосконалення господарського і господарського процесуального законодавства / В. Щербина // Право України. – 2010. – № 8. – С. 13–18.
 13. Договір як універсальна правова конструкція : [монографія] / [А.П. Гетьман, В.І. Борисова, О.П. Євсєєв та ін.]; за ред. А.П. Гетьмана, В.І. Борисової. – Х. : Право, 2012. – 432 с.
 14. Мілаш В.С. Правові аспекти укладення договорів суб'єктами господарювання в мережі Інтернет / В.С. Мілаш // Вісник господарського судочинства. – 2011. – № 4. – С. 67–78.
 15. Резнікова В.В. Теоретичні проблеми регулювання посередництва у сфері господарювання України : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / В.В. Резнікова. – К. : Б. в., 2011. – 583 с.
 16. Коваль В.М. Спеціальна правова норма і спеціальний закон як категорії господарського права / В.М. Коваль // Вісник господарського судочинства. – 2011. – № 4. – С. 79–85.
 17. Примірний договір фінансового лізингу : Наказ Міністерства України у справах науки і технологій від 03 березня 1998 р. № 59 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – Ст. 160.
 18. Про затвердження форми Типового договору андеррайтингу : Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 18 вересня 2012 р. № 1240 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 93. – Ст. 3802.
 19. Про затвердження Типового договору довірчого товариства з довірцем майна : Наказ Фонду державного майна України, Міністерства фінансів України та Антимонопольного комітету України від 30 серпня 1995 р. № 1116/143/7/Н [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/card/z0327-95>.

Голина Е. В. Проблемы специализации хозяйственно-правового регулирования договорных отношений об оказании услуг

Аннотация. Статья посвящена исследованию проблем специализации хозяйственно-правового регулирования договорных отношений об оказании услуг. В работе определены факторы, которые её обуславливают, а также предложены направления дальнейшей дифференциации, конкретизации и унификации хозяйственно-договорного регулирования сферы услуг.

Ключевые слова: специализация, хозяйственно-правовое регулирование, дифференциация, конкретизация, унификация, договор об оказании услуг.

Golina O. The problems of specialization of economic and legal regulation of service agreements.

Summary. The article is devoted to the problem of specialization of economic and legal regulation of contractual relations of service agreements. The determining factors are clarified. Alongside the prospects of further differentiation, specification and unification of service sector economic and legal regulation are offered.

Key words: specialization, economic and legal regulation, differentiation, specification, unification, service agreement.